

Raad voor de
rechtspraak

De minister van Justitie en Veiligheid
mevr.
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Afdeling strategie

bezoekadres
Kneuterdjk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (088) 361 00 00
f (088) 361 00 22
www.rechtspraak.nl

datum 21 december 2022
doorkiesnummer
e-mail
ons kenmerk
uw kenmerk
cc
bijlage(n)
onderwerp Advies Nota van Wijziging Wetsvoorstel seksuele misdrijven

Geachte mevrouw ,

Bij brief van 8 november 2022, kenmerk , verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') advies uit te brengen inzake de Nota van Wijziging van het Wetsvoorstel seksuele misdrijven ('de Nota').

DE NOTA VAN WIJZIGING

De Nota strekt ertoe het wetsvoorstel seksuele misdrijven zodanig te wijzigen dat er een nieuw artikel 253a aan het Wetboek van Strafrecht (Sr) wordt toegevoegd, inhoudende een verbod op, kortgezegd, seksattributen die de uiterlijke verschijningsvorm hebben van een minderjarige.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

ADVIES

De keuze voor strafbaarstelling

Over nut en noodzaak van deze strafbaarstelling bestaat de nodige discussie. In de brief van 8 december 2022 aan de Tweede Kamer gaat u nader in op de argumenten voor en tegen strafbaarstelling en de

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechterlijke zaken zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

Raad voor de
rechtspraak

datum 21 december 2022
kenmerk
pagina 2 van 7

wijze waarop deze zijn gewogen.² De Raad geeft in overweging deze argumenten ook in de NvT nader uit te werken.

Het is begrijpelijk dat in de NvT wordt ingegaan op de feitelijke afweging die moet plaatsvinden bij de beoordeling of in een concrete zaak sprake is van ‘seksattributen met de uiterlijke verschijningsvormen van een minderjarige’. Er zullen zich zeker situaties voordoen waarin dit evident is of niet voor serieuze discussie vatbaar, maar er zullen ook attributen kunnen zijn -al dan niet bewust zo gefabriceerd- waarbij dat niet zo is. Daarvoor vraagt de Raad in dit advies meer in het bijzonder aandacht.

Rechtszekerheid en rechtsbescherming

De NvT en de genoemde brief wekken de indruk dat de voorgestelde strafbaarstelling er vooral toe strekt kindersekspoppen aan het maatschappelijk verkeer te kunnen onttrekken.³ Met andere woorden: als bijvoorbeeld douaneambtenaren een vracht met dergelijke poppen aantreffen, moet de strafbepaling inbeslagneming en vernietiging mogelijk maken, waarbij niet zeker is of vervolgens ook vervolging plaatsvindt. In de NvT is niet benoemd op welke grondslag deze handelingen dan gebaseerd zijn, maar het ligt voor de hand te denken aan inbeslagneming op grond van art. 96 Sv, gevolgd door een vernietiging op grond van art. 116 tweede lid onder c of derde lid Sv (jo art. 117 Sv) of onttrekking aan het verkeer (art. 36b Sr). Dat laatste kan (ook) via strafbeschikking.

Het is in het belang van de rechtszekerheid in het handelsverkeer dat voor fabrikanten, verkopers en kopers en voor de betreffende opsporingsambtenaren helder is welke attributen zijn toegestaan en welke niet. Zoveel mogelijk duidelijkheid op dit gebied voorkomt onverwachte of onterechte inbeslagname (en mogelijk zelfs vernietiging) en in het verlengde daarvan mogelijke rechtszaken over schadevergoeding. De Raad wijst erop dat het in de praktijk niet altijd eenvoudig zal zijn te bepalen welke voorwerpen wel/niet onder de delictomschrijving vallen. Deze beoordeling zal gezien de formulering van het voorgestelde artikel 253a Sr en de gegeven toelichting sterk casuïstisch zijn, waarbij veel grensgevallen denkbaar zijn.

² [Kamerstukken II 2022-23, 4339068](#)

³ Zie bijvoorbeeld p.2 NvT: “Zoals hierboven reeds aangegeven, zorgt deze strafbaarstelling ervoor dat deze voorwerpen uit het maatschappelijk verkeer onttrokken kunnen worden. Dit betekent concreet dat wanneer de douane een dergelijke pop aantreft bij de uitoefening van een controle, deze in beslag genomen kan worden en dat de officier van justitie kan beslissen tot vernietiging van de pop en/of tot verdere vervolging. (...) De verwachting is dat dit misdrijf in de strafrechtspraktijk als onderdeel van een lopend onderzoek zal worden meegenomen, maar dat neemt niet weg dat zelfstandige opsporing van het voorgestelde artikel 253a kan plaatsvinden waar dit mogelijk en opportuun is.” Dit lijkt te suggereren dat zelfstandige opsporing weliswaar mogelijk, maar niet het belangrijkste doel is. Zie ook de brief van 8 december (vorige noot), p. 4: “Belangrijk is om daarbij op te merken dat een belangrijk doel van de strafbaarstelling is om de poppen uit maatschappelijk verkeer te kunnen halen, zowel door de Douane als door de politie. Een strafbaarstelling zorgt ervoor dat het instrumentarium wordt uitgebreid om dergelijke poppen in beslag te nemen. De verwachting is dat dit met name zal gebeuren wanneer deze poppen door de Douane of door de politie, bijvoorbeeld tijdens een douanecontrole of een lopend opsporingsonderzoek, worden aangetroffen. ’

datum 21 december 2022
kenmerk
pagina 3 van 7

Wat kan bijvoorbeeld een eigenaar van een lading poppen doen, als hij meent dat deze ten onrechte zijn gekwalificeerd als verboden voorwerpen in de zin van het voorgestelde art. 253a Sr en dat zijn handelswaar ten onrechte in beslag is genomen? Over de inbeslagneming kan hij zich als belanghebbende schriftelijk beklagen bij de rechtbank (art. 552a Sv), tegen een strafbeschikking is verzet mogelijk (art. 257e Sv) en als er een vervolging en berechting volgt, kan hij ter zitting de verdediging voeren. In al deze gevallen moeten de rechter en de andere procespartijen zich een oordeel kunnen vormen over de precieze aard van het voorwerp. Als het voorwerp ten tijde van de rechterlijke beoordeling al is vernietigd, kan dat zonder verdere maatregelen lastig zijn. De Raad adviseert in de NvT aan te bevelen één (of bij onderlinge verschillen tussen de aangetroffen voorwerpen: meerdere) voorwerpen te bewaren zodat deze ter zitting kunnen worden getoond en beoordeeld. Indien bewaren bezwaarlijk is, dient zorg te worden gedragen voor een goede verslaglegging. Daarbij valt te denken aan filmpjes en foto's ten behoeve van het dossier, vanuit verschillende gezichtspunten.

Uiterlijke verschijningsvorm van een minderjarige

Hierboven werd gewezen op het complexe, casuïstische karakter van de vraag of een voorwerp onder de delictomschrijving valt. De moeilijkheid zit hem met name in de beoordeling van de feitelijke vraag of het voorwerp 'een uiterlijke verschijningsvorm [heeft] van een kind of van een lichaamsdeel van een kind dat de leeftijd van 18 jaren nog niet heeft bereikt'. Wat betreft de uiterlijke verschijningsvorm lijkt het voor de hand te liggen aan te sluiten bij de (jurisprudentie over) virtuele kinderpornografie zoals strafbaar gesteld in art. 240b Sr. De Raad adviseert in de NvT te expliciteren of dat al dan niet is beoogd.⁴

Voorts wordt in de NvT toegelicht dat een dergelijke pop geen anatomisch correcte replica hoeft te zijn, maar wel een realistische uiterlijke verschijningsvorm van een kind of een lichaamsdeel van een kind moet hebben. Bij het vereiste van 'realistische' verschijning wordt echter een belangrijke en complicerende relativisering aangebracht. Op p. 4 NvT staat namelijk: "Dat aan het voorwerp surrealistische details (bijvoorbeeld elvenoren, vleugels, hoorns, etc.) zijn toegevoegd of lichaamskenmerken die passen bij een volwassene (bijvoorbeeld, grote borsten, billen of volle lippen), hoeft niet in de weg te staan aan de vaststelling dat sprake is van een uiterlijke verschijningsvorm van een kind (of een lichaamsdeel van een kind) jonger dan achttien jaren." Dit maakt de feitelijke beoordeling in de praktijk nog ingewikkelder: wanneer is er sprake van een realistische weergave met een voor de beoordeling niet relevant surrealistisch detail en wanneer is het een niet-realistische sprookjesachtige figuur? Wat geeft de doorslag, wat is het -altijd wat subjectieve- omslagpunt voor de beoordeling voor het een (verboden) of het ander (niet verboden)? Wanneer is het voorwerp een realistische weergave van (een deel van) een *minderjarige* met lichaamskenmerken van een volwassene en wanneer maken die lichaamskenmerken van een volwassene nu juist dat niet gesproken kan worden van de uiterlijke verschijningsvorm van een minderjarige?

Ook de grens van 18 jaar kan de beoordeling buitengewoon lastig maken. Het is al ingewikkeld om puur op uiterlijke kenmerken een 17-jarige persoon van vlees en bloed te onderscheiden van een 19-jarige,

⁴ Op p. 3 NvT wordt wel expliciet vermeld dat is aangesloten bij de leeftijdsgrens van het voorgestelde art. 252 Sr (kinderpornografie), maar niet of ook inhoudelijk beoogd is aan te sluiten bij deze bepaling.

Raad voor de
rechtspraak

datum 21 december 2022
kenmerk
pagina 4 van 7

laat staan een '17-jarige pop' van een 19-jarige persoon. Wanneer stelt een pop een minderjarige puber voor en wanneer een adolescent? Wanneer het niet gaat om een volledige pop maar om een voorwerp dat een lichaamsdeel voorstelt, kan die leeftijdsbeoordeling nog complexer zijn. Hoe te oordelen bij grensgevallen, bijvoorbeeld een goudkleurige pop met de afmetingen van een kinderlichaam, elfenoren en een vagina die je kunt laten vibreren, of een knalroze pop met volwassen lengte, een kinderhoofd en grote borsten of een pop met kenmerken van een jonge adolescent? Zo zijn er vele varianten denkbaar waarbij de beoordeling (buitengewoon) lastig kan zijn.

Met het voorgaande wil de Raad illustreren hoe ingewikkeld de beoordeling in de praktijk zou kunnen zijn, waarbij nogmaals zij opgemerkt dat er ook (echte) sekspoppen zullen kunnen zijn waarbij evident is dat deze vallen onder de beoogde strafbepaling. De Raad geeft u in overweging om indien mogelijk nadere handvatten te formuleren in de NvT⁵, maar tot op zekere hoogte lijkt onvermijdelijk dat zich hier lastige grensgevallen zullen voordoen. Het is van belang daarvan bewust te zijn en zorg te dragen voor zo duidelijk mogelijke instructies voor opsporingsambtenaren en (zoals gezegd) goede bewaring of verslaglegging van de betreffende voorwerpen voor rechterlijke beoordeling. Hier wijst de Raad - mogelijk ten overvloede- nogmaals op het belang van rechtszekerheid en rechtsbescherming, vooral met het oog op het handelsverkeer en mogelijke aansprakelijkheid.

Strafbare handelingen

Ten aanzien van de handelingen "verspreiden, aanbieden, vervaardigen, invoeren, doorvoeren, uitvoeren, verwerven of in bezit hebben" lijkt te zijn aangesloten bij de handelingen als bedoeld in art. 240b Sr (en art. 252 (nieuw) Sr). Daarin wordt echter ook genoemd het "openlijk tentoonstellen". De Raad adviseert dit verschil in strafbare handelingen te verduidelijken in de toelichting of - indien het verschil niet beoogd is - dit weg te nemen.

Delictsomschrijving

De Raad geeft in overweging de zinssnede "bestemd om seksuele handelingen mee te verrichten" te vervangen door "bestemd tot het verrichten van seksuele handelingen".

IT-GEVOLGEN

De Raad concludeert op basis van gegevens van IVO (kort gezegd de IT-organisatie van de Rechtspraak) dat de IT-impact van het Wetsvoorstel niet noemenswaardig is.

⁵ Denk daarbij bijvoorbeeld aan de vraag in hoeverre wordt aangesloten bij het vereiste van 'levensechtheid' uit hogere regelgeving en de jurisprudentie van art. 240b Sr ('afbeeldingen die niet van echt te onderscheiden zijn'), vgl. HR 12 maart 2013, [ECLI:NL:HR:2013:BY9719](#), [NJ 2013, 403](#), r.o. 2.2.2, onder verwijzing naar de wetsgeschiedenis. Vgl. ook p. 104 van de MvT bij het wetsvoorstel seksuele misdrijven, TK 2022/23, 36 222, nr. 3. Daarbij is dan weer de vraag welke rol de handelsstandaard speelt. Vgl: de suggesties op p. 6 van Kool, R. (2022). Strafbaarstelling van pedohandboeken, kindersekspoppen en kinderseksrobots, NJB 2022/1840.

datum 21 december 2022
kenmerk
pagina 5 van 7

WERKLAST

De Raad verwacht geen substantiële gevolgen voor de werklast.

CONCLUSIE

De Raad heeft geen zwaarwegende bezwaren tegen het Wetsvoorstel, maar geeft u in overweging om het Wetsvoorstel op de in dit advies genoemde onderdelen te verduidelijken.

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het *Staatsblad*. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend,

Lid Raad voor de rechtspraak.

datum 21 december 2022
kenmerk
pagina 6 van 7

BIJLAGE: WETSTECHNISCH EN REDACTIONEEL COMMENTAAR

Voorgesteld artikel 253a

Er is een verschil tussen "een uiterlijke verschijningsvorm van een kind of een lichaamsdeel van een kind jonger dan achttien jaren"

en

"een uiterlijke verschijningsvorm van een kind [jonger dan achttien jaren] of [van] een lichaamsdeel van een kind jonger dan achttien jaren".

Dat laatste lijkt te zijn bedoeld. De Raad adviseert dit nader te expliciteren in de delictomschrijving en/of de NvT.

De Raad constateert dat in de wettekst en de toelichting niet is aangesloten bij de formuleringen die in overige wetteksten worden gehanteerd, zoals bijvoorbeeld art. 240b Sr en art. 252 (nieuw) Sr: "iemand die/een kind dat kennelijk de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt".

Op pagina 2, derde alinea:

(...)het creëren van een subcultuur dat seks met kinderen als normaal gedrag afspiegelt (...)
'dat' moet zijn 'die'.

Op pagina 2, laatste alinea:

De verwachting is dat dit misdrijf in de strafrechtspraktijk als onderdeel van een lopend onderzoek zal worden meegenomen (...).

Verduidelijken? Een lopend onderzoek naar een (ander) zedendelict?

Zie ook de opmerkingen bovenaan p. 2 van dit advies.

Op pagina 3, vierde alinea:

"Afbeeldingen of driedimensionale projecties (bijv. een hologram) vallen hier dus niet onder."

Om te voorkomen dat hier de indruk wordt gewekt dat handelingen met betrekking tot deze afbeeldingen/ projecties niet strafbaar zijn, ware het aan te bevelen te verduidelijken onder welke strafbaarstelling deze visuele weergaven wel vallen (240b Sr, 252 (nieuw) Sr).

De tekst "Het kan ook een of meer (losse) lichaamsdelen van een pop betreffen, en dus louter een onderdeel van dit object" lijkt te veronderstellen dat het steeds moet gaan om een onderdeel van een (kinderseks)pop, terwijl de wettekst mede omvat een (zelfstandig) voorwerp met de uiterlijke verschijningsvorm van een lichaamsdeel van een kind dat de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt.

"(...) en b) "bestemd is om seksuele handelingen mee te verrichten". (...)"

Na "b)" mist het woordje "dat".

datum 21 december 2022
kenmerk
pagina 7 van 7

Op pagina 4, eerste alinea:

"Bij poppenonderdelen zal bijvoorbeeld een romp op zichzelf kunnen volstaan voor het kunnen afleiden een seksuele bestemming (...)"

Wordt hier niet bedoeld: "zal onder omstandigheden uit alleen een romp reeds de seksuele bestemming kunnen worden afgeleid (...)"?

Op pagina 4, laatste zin eerste alinea:

"Het gaat erom dat het voorwerp, ook als het voorzien is van deze detaillistische toevoegingen, kan worden aangemerkt als een realistische uiterlijke verschijningsvorm van een kind."

Wordt niet bedoeld:

"Het gaat erom dat het voorwerp, ook als het voorzien is van deze detaillistische toevoegingen, kan worden aangemerkt als een realistische uiterlijke verschijningsvorm van (een lichaamsdeel van) een kind."

Op pagina 4, 2e alinea:

"Het opzet van de verdachte hoeft zich niet te strekken tot de daadwerkelijke kinderleeftijd (...)"

Na "(...) zich niet" mist het woordje "uit".

"(...) en de verdachte hierop (voorwaardelijk) opzet heeft"

Wordt in het aangehaalde voorbeeld niet bedoeld:

"(...) en dat de verdachte op het verwerven daarvan (voorwaardelijk) opzet heeft"?